

**АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО И ТЕНДЕНЦИИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА
БЪЛГАРСКОТО ПРОИЗВОДСТВО НА ДЕКОРАТИВНИ РАСТЕНИЯ
ANALYSIS OF THE TRENDS AND DEVELOPMENT OF BULGARIAN
PRODUCTION OF ORNAMENTAL PLANTS**

**Нели Митева
Neli Miteva**

E-mail: neli11w@abv.bg

Abstract

Production of ornamental plants in Bulgaria is a relatively new subsector of plant production. Favourable soil and climatic conditions in the country and raising the level of research of the only unit that directs the experimental and development work at the flowers – the Institute of Ornamental Plants outline favourable conditions for the development of the sector. However, at present the production area has decreased compared to the previous 10-year period, the production and consumption have shrunk, export is minimal.

Key words: ornamental plants, flower production, status, trends.

ВЪВЕДЕНИЕ

Производството на декоративни растения се развива широко в страни като Холандия, Дания, Белгия, Полша, Турция и др. Цветопроизводството в България е сравнително нов подотрасъл на растениевъдството. Благоприятните почвено-климатични условия в страната и повишеното равнище на научни изследвания от единственото звено, което ръководи експерименталната и внедрителската дейност при цветята – Институтът по декоративни растения в Негован, очертават благоприятни условия за развитието на този сектор.

Въпреки това към настоящия момент производствените площи са намалели спрямо 10-годишен период от време, производството и потреблението е свито, износът е минимален.

В България не съществува официална статистическа система за регистриране и отчитане на реалното производство и потребление на декоративни растения. Обсъжданите резултати и направените изводи са плод на проучване на литературни източници и статистически данни към Министерството на земеделието и храните.

ДИСКУСИЯ

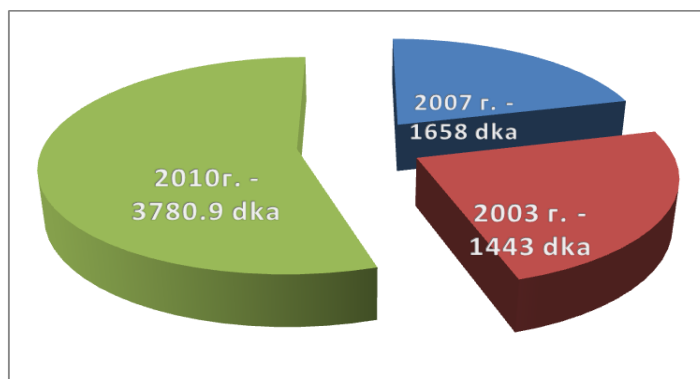
Преди Възраждането почти няма исторически източници за това какви цветя са използвани, основно информацията за видовия състав и композиции е за периода от Възраждането и след него. Използвани са много едного-

дишни или многогодишни видове от Северна Америка, Южна Африка или Източна Азия. След 1944 г. започва подем в зеленото строителство, който след 1952 г. се ускорява значително (Atanassova, 2009). Разширяването на зелените площи довежда до увеличаване на производството на цветя, особено на тези за обществените градини. Разширяват се и площите за производство на отрязан цвят.

Началото на промишленото цветопроизводство е поставено в средата на 60-те години с изграждането на първите отопляеми стоманено-стъклени оранжерии за цветя във Велинград (Nikolova, 1999). През 1957 г. са направени първите успешни опити за износ на някои видове цветя и цветни семена (Shtilyanova, 2005). В манипулационната база на стъкления гигант ежедневно се извършва сортиране по първо, второ и трето качество, а заготовки се експедира основно за бившия СССР и за Кувейт.

При организирането на ДСП "Булгарцвет" през 1964 г. за кратко време се построяват много нови и напълно автоматизирани оранжерии. С преминаването на „Булгарцвет“ към „Булгарплод“ настъпва известен упадък в цветопроизводството (Atanassova, 2009). Част от оранжерии днес са отдадени под наем на фирма, която основно упражнява внос на саксийни видове, с които търгува на едро (Petrova, 2012). Към 1999 г. основна оранжерийна култура в това направление е карамфилът, следван от розите и хризантемите. Относителният дял от общата площ на саксийните цветя е около 5% (Nikolova, 1999).

При преброяване на земеделските стопанства в България през 2012 г. липсва диференциране на такива, занимаващи се единствено с цветопроизводство. Те се отчитат в общата група „Специализирани стопанства – растителни култури“ едновременно с зеленчуците и гъбите. Така от общо 18 223 стопанства в тази група не става ясно колко от тях се занимават с производство на цветя. По-подробна информация се предоставя за периода 2003, 2007 и 2010 г. чрез специална анкета „Производство на цветя“ към отдел *Агростатистика* на МЗХ (фиг. 1).

Фиг. 1. Заети цветопроизводствени площи 2003–2010 г.

Цветята, отглеждани в България на открити площи през 2003 г. в професионални и в малки стопанства, заемат 1443 дка. Произведени са над 7 млн. бр. отрязан цвят, 2,7 млн. бр. декоративни цветя и храсти и 399 хил. бр. саксийни цветя. С цветопроизводство се занимават 923 стопанства. Производство на отрязан цвят осъществяват 655 стопанства, като 497 от тях реализират цветна продукция. Двеста и деветдесет са стопанствата, които произвеждат оранжерийна продукция. В производството на саксийни култури са специализирани 183 стопанства (табл.1).

Таблица 1

Производство на цветя в България за 2003, 2007, 2010 г. (хил. бр.)

Цветопроизводство/период	2003	2007	2010
Производство на отрязан цвят	7257,8	6379,3	2869,9
Едногодишни растения	638,6	1592,1	3168,3
Саксийни култури			
- цъфтящи	293,1	657,7	1218,2
- листно-декоративни	95	264,5	321,8

В сравнение с 2003 г. през 2007 г. основните площи за производство на цветя се увеличават незначително – на 1658 дка 500 стопанства са отглеждали цветя и декоративни храсти. С цветопроизводство през 2007 г. са били заети 1482 производители. През 2007 г. са произведени над 6 млн. броя отрязан цвят и 4 млн. декоративни цветя и храсти.

От луковичните култури са произведени 244 хил. броя луковици и над 2900 кг детки. Производството на саксийни цветя и на декоративни храсти е нараснало. В търговската мрежа са постъпили 95% от отрязания цвят, 49% от саксиите и 23% от декоративните цветя и храсти. Осъществява се и малък процент износ, като най-голям е делът на декоративните цветя и храсти – 53,7%.

През стопанската 2010 г. 260 професионални стопанства са отглеждали цветя и декоративни храсти. Площите, използвани за цветопроизводство, са 3780,9 дка. В сравнение с 2007 г. площите и производството на отрязан цвят намалява, но се увеличават площите за производство на декоративни цветя и храсти за озеленяване.

Производството на саксийни цветя и на декоративни храсти е нараснало над 50%. През 2010 г. са произведени 2869,9 хил. броя отрязан цвят и 1561,2 хил. броя саксийни цветя. От луковичните култури са произведени 52,4 хил. броя луковици и над 6 хил. кг детки. Реализирани са 2663,7 хил. броя отрязан цвят, 1447,1 хил. броя саксийни и 8205 хил. броя декоративни цветя и храсти, като 20% от тях са за износ. В търговската мрежа са постъпили 92% от отрязания цвят, 91% от саксиите и 22% от декоративните цветя и храсти.

Вследствие на влошаващата се икономика и настъпването на чести политически промени в страната търговията с цветя в България в момента не се възприема като особено сериозен, предлагащ възможности за развитие

бизнес. Към 2014 г. липсва точна информация за броя на стопанствата, занимаващи се с производство на цветя. Голяма част от частните стопанства заемат оранжерийни площи под наем само за доотглеждане на декоративни растения след внасянето им от други страни като Холандия. Вносът на отрязан цвят от страни като Еквадор застрашава сериозно българския производител.

Проучвания на наши печатни издания също потвърждават тревожната тенденция и отчитат, че цветопроизводството е най-засегнатият от кризата агросектор в България. Агресивният внос от Турция и от най-голямата държава – производител на цветя в света – Холандия, както и ниските цени, на които влизат и се търгуват растения, луковичи и посадъчен материал у нас, малко по малко „убива“ българските цветари. В същото време под влияние на кризата българите все по-рядко дават пари за цветя, което допълнително затруднява съществуването на цветарския бизнес (Petrova, 2012).

Наблюдава се повишен интерес към отглеждането на различни и екзотични декоративни видове въпреки силно намалената покупателна способност (Atanassova, 2013). В Института по декоративни растения в Негован, единственото научноизследователско звено в областта на декоративните растения, се работи активно по отношение на интродукция, селекция и технологични аспекти на новосъздадени сортове, растителни биотехнологии, качество на сортовете, посевния и посадъчния материал.

В резултат на това са създадени колекции от чужди и наши редки и застрашени диви видове цветя и са селектирани 40 оригинални български сорта.

Усилията в цветарската наука не трябва да бъдат пренебрегнати и въпреки моментното неблагоприятно състояние на този сектор за в бъдеще трябва да се имат предвид няколко положителни момента и предимства на декоративните растения:

- почвено-климатичните условия у нас са изключително подходящи за отглеждане на цветя;
- цветята освен икономически имат и естетически, и екологичен ефект;
- някои от производствата на цветя не изискват особено високи инвестиции;
- богатството на българската флора от диви видове декоративни растения дава възможност много от тях да бъдат използвани като генетичен материал за нуждите на селекцията или за директно използване в озеленяването;
- наличието на богат генофонд осигурява бързо възпроизводство;
- интересът към някои цветни видове, които се използват и като билки.

В световен мащаб развитието на цветарството формира и все по-нови тенденции, което от своя страна предопределя едно повишено търсене

на цветя, декоративни дървета и храсти и евентуално възраждане на сектора и у нас:

- поява на нови типове композиции (цветна топиария);
- изкачване на растенията във вертикална посока, т.е. използване на вертикално и покривно озеленяване;
- опити за пресъздаване на естествени ландшафти в интериора и екстериора като например пустинен или степен ландшафт, джунгла и др.;
- наблюдава се зоотенденция при създаването на нови сортове, която се изразява в получаване на хибридни форми, чиито части наподобяват на животински представители;
- връщане на мода на килимната фигура (за създаване на различни емблеми, надписи и символи);
- забелязва се търсене на повече символика в цветните композиции със създаване на тематични градини съответно с духовен, религиозен смисъл.

В Европа съществуването на компании с по над 1100 обекта е доказателство, че бизнес концепцията на франчайзинга може да превърне един цветарски магазин в мултинационална компания.

ИЗВОДИ

1. Икономическата нестабилност в страната се отразява негативно на цветопроизводствения сектор.
2. Тревожна е статистиката по отношение на производството на отрязан цвят, което е намаляло близо 3 пъти спрямо 2003 г.
3. За сметка на това значително се увеличават площите, заети с отглеждане на едногодишни и саксийни цветя.
4. Отчита се агресивен внос и минимален износ на декоративни растения, които успешно може да бъдат контролирани чрез усъвършенстване на производствените технологии и базите в цветопроизводителните стопанства.
5. Препоръчително за производителите е обогатяването на видовия състав и сортовата структура.
6. Отглеждането на нетрадиционни и екзотични растения би запълнило една производствена ниша, както и култивирането на естествено диворастящи видове в България.

LITERATURE

- Agrostatistika MZG – byuletin № 63 proizvodstvo na tsvetya v Bulgaria prez 2003 g.
- Agrostatistika MZG – byuletin № 130 proizvodstvo na tsvetya v Bulgaria prez 2007 g.
- Agrostatistika MZG – byuletin № 188 proizvodstvo na tsvetya v Bulgaria prez 2010 g.

Atanassova, B., 2009. Tsvetarskata nauka v Bulgarya – istorya, traditsii i predizvikatelstva. Sbornik nauchni statii ot Yubileyna nauchna sesia po dekorativni rasteniya.

Atanassova, B., 2013. Programa za razvitie i upravlenie na IDR – Negovan.

Nikolova, N., 1999. Tsvetarstvo, Dionis, Sofia.

Petrova, M., 2012. <http://www.marica.bg/>

Shtilyanova, E., 2005. Tsvetarstvo i tsvetoproduktstvo. Dionis, Sofia.

Рецензент – доц. д-р Стоян Филипов
E-mail: stoyan@abv.bg